

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ปีการศึกษา 2549 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย และได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัย ตามลำดับดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลข้อมูล
5. สรุปผลการวิจัย
6. อภิปรายผลการวิจัย
7. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ในประเด็นต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียน ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน
3. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีขนาด โรงเรียนต่างกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 3,317 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 43) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 621 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารโรงเรียน 141 คน ครูผู้สอน 339 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา 141 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความเห็นต่อระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และระดับการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนที่ผู้ตอบแบบสอบถามสังกัด

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามถึงความเห็นต่อระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวของลิเคอร์ท (Likert) โดยคำตอบมี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ทั้ง 5 ด้าน คือ

1. บุคลิกภาพ
5. วิสัยทัศน์
6. การวิพากษ์
7. การตัดสินใจ
8. คุณธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลข้อมูล

1. ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ (%)
2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี กับผู้บริหารโรงเรียนที่จบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี โดยใช้ t-test (Independent Samples Group)
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก โดยใช้ F-test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และทำการทดสอบรายคู่ตามวิธีของ Scheffe¹

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้ที่ตอบแบบสอบถามมีทั้งหมด 593 คน สถานภาพส่วนมากเป็นครูผู้สอน จำนวน 331 คน คิดเป็นร้อยละ 55.82 รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน อย่างละ 131 คน คิดเป็นร้อยละ 22.09

ขนาดโรงเรียนที่ผู้ตอบแบบสอบถามสังกัด โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 37.77 และ โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 19.73

ระดับการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนที่ผู้ตอบแบบสอบถามสังกัด มีระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 408 คน คิดเป็นร้อยละ 68.80 และ ระดับปริญญาตรี จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 31.20

2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวม และรายด้าน ซึ่งภาวะผู้นำด้านคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการตัดสินใจ ด้านวิสัยทัศน์ และ ด้านการวิพากษ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามทัศนะของประธานคณะกรรมการสถานศึกษาสูงกว่าตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนตามลำดับ

ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านวิสัยทัศน์

ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามทัศนะของครูผู้สอนโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านคุณธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการวิพากษ์

ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามทัศนะของประธานคณะกรรมการสถานศึกษา โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านบุคลิกภาพ และ ด้านคุณธรรม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านวิสัยทัศน์

3. ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ แต่งกายสะอาด สุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ได้บังคับบัญชา รองลงมาได้แก่ มีความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส เปิดเผยไม่ถือตัว มีความคล่องแคล่ว ว่องไว กระตือรือร้นต่อการปฏิบัติงาน และภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศการทำงานให้กับเพื่อนร่วมงานในการทำงานเป็นทีม

4. ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความตื่นตัว รอบรู้ทันต่อเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลง และพัฒนาตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ รองลงมาได้แก่ แสวงหาแนวทางสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใน

การบริหารงาน และภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ รวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน ในการพัฒนาโรงเรียน

5. ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีภาวะผู้นำด้านการวิพากษ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อที่ประชุม และต่อผู้อื่นอย่างมีหลักการ และเหตุผล รองลงมาได้แก่ อารมณ์ดี สุขุม เยือกเย็น มั่นคง อดทนต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ กล้ารับผิดชอบ และเต็มใจรับฟังคำตำหนิ ตติง เมื่อบริหารงานผิดพลาด และภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ อดทนต่อคำพูดที่ขัดแย้ง และไม่เป็นมิตร

6. ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีภาวะผู้นำด้านการตัดสินใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การตัดสินใจคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ รองลงมาได้แก่ ตัดสินใจโดยใช้ความรู้ และประสบการณ์เพื่อประกอบการตัดสินใจ และตัดสินใจโดยยึดระเบียบ กฎหมาย และศีลธรรม ภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ตัดสินใจด้วยความละมุนละม่อมแต่แฝงไว้ด้วยความเด็ดขาด

7. ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีภาวะผู้นำด้านคุณธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เคารพในสิทธิ และรู้จักให้เกียรติผู้อื่น รองลงมาได้แก่ เป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักผล และรู้จักประมาณตน ในการดำเนินชีวิต มีความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส และตรวจสอบได้ และอุทิศเวลาในการทำงาน และไม่ใช้เวลาราชการในการทำงานส่วนตัว ภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีความยุติธรรมไม่ลำเอียง และสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในหมู่คณะ

8. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพแตกต่างกัน ส่วนภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์ ด้านการวิพากษ์ ด้านการตัดสินใจ และด้านคุณธรรมไม่แตกต่างกัน

9. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการวิพากษ์ และด้านการตัดสินใจแตกต่างกัน ส่วนภาวะผู้นำด้านคุณธรรมไม่แตกต่างกัน

10. ผลการทดสอบความแตกต่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่โรงเรียนขนาดต่างกัน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่

11. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กภาพสินธุ์ เขต 3 ที่โรงเรียนขนาดต่างกัน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีภาวะผู้นำ ด้านวิสัยทัศน์ มากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง

12. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กภาพสินธุ์ เขต 3 ที่โรงเรียนขนาดต่างกัน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีภาวะผู้นำด้านการ วิพากษ์มากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ และผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง

13. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กภาพสินธุ์ เขต 3 ที่โรงเรียนขนาดต่างกัน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีภาวะผู้นำด้านการ ตัดสินใจมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา กภาพสินธุ์ เขต 3 มีประเด็นสำคัญที่ควรแก่การนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กภาพสินธุ์ เขต 3 มีภาวะผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน แสดงว่าผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กภาพสินธุ์ เขต 3 ได้ปฏิบัติตาม จรรยาบรรณ วิชาชีพ และมาตรฐานตำแหน่ง มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีคุณธรรมสูง รอบรู้ในงานที่รับผิดชอบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ขยันขันแข็ง และอดทน มีวุฒิภาวะทาง อารมณ์ มีความสุขุม เยือกเย็น มีวิสัยทัศน์กว้างไกล คาดการณ์ และประเมินสถานการณ์ได้อย่าง ถูกต้อง สามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์ มีความสามารถในการ วางแผน การติดต่อสื่อสาร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี แก้ปัญหาด้วยเหตุผล สามารถบริหารความ ขัดแย้งได้ มีความเป็นผู้นำ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ นิรันดร หมั่นสุข (2543 : 173) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมภาวะผู้นำที่เป็นจริงและที่ คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด หนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นจริง โดยรวม และรายด้านอยู่ ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ คำจันทร์ นาสะอ้าน (2546: 89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ

เกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ สมัย ไชยพิศ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ จารุวรรณ หลักคำพันธุ์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหาร และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนในปัจจุบันได้มีการจัดระบบ การบริหารที่ดี ได้รับการพัฒนาในทางที่ถูกต้อง มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม มีความกระตือรือร้น มุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเอง และพัฒนาทีมงาน ประกอบกับผู้บริหารโรงเรียนได้รับการพัฒนาทั้งก่อนที่จะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง จะต้องผ่านกระบวนการคัดเลือก และการพัฒนาตาม หลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการครู และบุคลากรทางการศึกษากำหนด ระหว่างดำรงตำแหน่งก็ได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานต้นสังกัดอยู่เสมอ รวมทั้งการส่งเสริม สนับสนุนให้ได้รับการพัฒนา เพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริหารงาน และพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก

2. ผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำที่สูงสุดคือแต่งกายสะอาด สุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม ทั้งบุคลิกภาพทางกาย ทางวาจา และทางอารมณ์ มีการปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพของตนเองให้เหมาะสม มีการปรับปรุงพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรันดร หมั่นสุข (2543 : 173) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมภาวะผู้นำที่เป็นจริงและที่คาดหวังของ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นจริง ด้านบุคลิกภาพอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ฉันทนิช อัสวอนนท์ (ม.ป.ป. : 100) ที่ว่า บุคลิกภาพถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับผู้นำ หากมีบุคลิกภาพ ที่ดีที่เหมาะสม ย่อมเป็นที่ประทับใจแก่ผู้พบเห็น และเพื่อนร่วมงาน จะเป็นเสมือน กุญแจนำไปสู่ความสำเร็จ และได้เสนอแนวทางในการพัฒนาบุคลิกภาพไว้ว่า ต้องรู้จักปรับปรุง

บุคลิกภาพด้วยการแต่งกาย ถ้าเราแต่งกายดี ก็ดูสง่า และภูมิใจ ดังคำพังเพยที่ว่า “ใก่งาม เพราะชนคนงามเพราะแต่ง” ส่วนภาวะผู้นำที่ต่ำสุด คือ มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศในการทำงานให้กับเพื่อนร่วมงานในการทำงานเป็นทีม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนมีความตระหนักในการมอบหมายงาน และแบ่งปันงานให้ผู้อื่นน้อย ซึ่งการทำงานเป็นทีมจะต้องมีทักษะด้านการงาน การขจัดปัญหาความขัดแย้ง และสร้างแรงจูงใจเพื่อปรับองค์การให้มีศักยภาพ (ศิณีย์ สังข์รัมย์, 2543) การสร้างบรรยากาศในการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ กลุ่มคนต้องพึ่งพา ช่วยเหลือกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สมาชิกเห็นพ้องต้องกัน และสมาชิกในกลุ่มจะต้องเชื่อมั่นมั่นด้วยวิธีที่ดีที่สุด ที่จะช่วยให้ไปถึงเป้าหมายของทีม คือ การช่วยกันทำงาน (Parker อ้างในกวี วงศ์พูน, 2542)

3. ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำที่สูงที่สุดคือ มีความตื่นตัวรอบรู้ทันต่อเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลง และพัฒนาตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ สอดคล้องกับ วีระวัฒน์ ปิ่นนิคามย์ (2544 :12 - 19) ที่กล่าวถึงคุณสมบัติพึงประสงค์ของการเป็นผู้นำที่ดีไว้ว่า ควรมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ผู้นำจะต้องพัฒนาลักษณะการทำงานให้ได้อยู่เสมอเพื่อนำมาปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ให้ทันต่อกระแสโลก การพัฒนาระบบการศึกษาให้ก้าวหน้า หรือทันต่อนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้สามารถบริหารองค์การไปสู่ความสำเร็จ (นายช้อย หล่อ (นามแฝง), 2542 : 34-35) ส่วนภาวะผู้นำที่ต่ำสุดคือมีการรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อนในการพัฒนาโรงเรียน ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนยังไม่ตระหนักถึงการนำข้อผิดพลาดในการทำงานมาวิเคราะห์ เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งผู้บริหารควรรู้จักคิด รู้จักถาม รู้จักอ่าน และรู้จักวิเคราะห์สภาวะของปัจจัยต่างๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การศึกษาของคนไทยสร้างคนให้มีกำลังกาย กำลังใจ และสติปัญญาที่เข้มแข็ง (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2540 : 4) และสอดคล้องกับ คำกล่าวของ ประเวศ วะสี (2540 : 25-26) ที่ว่าผู้นำจะต้องวิเคราะห์สาเหตุเชิงกลยุทธ์เพื่อเป็นแนวทางในการสำรวจข้อมูลเพื่อวิเคราะห์จุดอ่อน และเสริมสร้างจุดแข็งในการปฏิบัติงานซึ่งมีความสำคัญในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันได้เป็นอย่างดี ภาวะผู้นำที่ต่ำสุด คือ รวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อนในการพัฒนาโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรันดร หงษ์นุช (2543 : 173) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมภาวะผู้นำที่เป็นจริงและที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า

ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นจริง ด้านวิสัยทัศน์อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉวีวรรณ สุภสารัมย์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์ ที่ทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ ซึ่งภาวะผู้นำของนักบริหารทำให้ทุกองค์การผลักดันให้มีการพัฒนาบุคลากรด้วยระบบต่าง ๆ เพื่อให้สามารถนำห้องค์การอยู่รอด และมีการพัฒนาที่ต่อเนื่อง สิ่งที่สำคัญและสำคัญก็คือ การเริ่มต้นด้วยการกำหนดวิสัยทัศน์ซึ่งถือว่ามีความสำคัญต่อการบริหาร (วิรุฑ มาฆะศิริานนท์. 2542 : 9 – 11)

4. ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีภาวะผู้นำด้านการวิพากษ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่าผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงานได้แสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุม อาจเป็นเพราะว่าในการบริหารนั้นก่อนที่จะมีการทำงานจะต้องมีการวิพากษ์ ประชุมชี้แจง วางแผน เตรียมทรัพยากรในการทำงานให้พร้อม ภาวะผู้นำที่สูงสุดคือกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อที่ประชุม และต่อผู้อื่นอย่างมีหลักและเหตุผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรันดร หมั่นสุข (2543 : 173) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมภาวะผู้นำที่เป็นจริงและที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นจริง ด้านการวิพากษ์อยู่ในระดับมาก ส่วนภาวะผู้นำที่ต่ำสุด คือ อดทนต่อคำพูดที่ขัดแย้ง และไม่เป็นมิตร อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีความคิดเป็นของตนเอง และเชื่อมั่นในตนเองซึ่งมาจากหลักการของการบริหารทั่วไป อีกทั้งผู้บริหารยังเป็นผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า จึงส่งผลให้ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ดังนั้นผู้บริหารควรพัฒนาภาวะผู้นำให้มากที่สุดโดยเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สอดคล้องกับ ประยูร เถลิงศรี (ม.ป.ป. : 28 – 43) ที่กล่าวว่าควรเปิดใจรับฟังความคิดใหม่ ๆ ข้อเสนอใหม่ ๆ ไม่ควรยึดติดกับความคิดและระบบเก่า ๆ ใช้การประชุมระดมสมองของผู้ร่วมงานเป็นกลไกรับฟัง ให้โอกาสพนักงานเข้าพบเปิดใจได้ตลอดเวลาเท่าที่จะเป็นไปได้ หาโอกาสประชุม สัมมนา จัดสังสรรค์ หรือไปทัศนศึกษานอกสถานที่

5. ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีภาวะผู้นำด้านการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่าผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีการตัดสินใจที่ดี ภาวะผู้นำที่สูงที่สุดคือ

การตัดสินใจคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญ ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารทุกคน ทุกระดับจะต้องเผชิญกับการตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่เรื่องเล็กน้อยไปจนถึงเรื่องใหญ่ที่สำคัญ ๆ ในการบริหารงานย่อมจะหลีกเลี่ยงการตัดสินใจไปไม่พ้น ทั้งหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน ผู้บริหารในหน่วยงานเหล่านั้นต้องตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ ชงชัย สันติวงษ์ (2530 : 195-215) ที่กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นสิ่งที่ควบคู่กับการบริหารสอดคล้องกับ ประพันธ์ สุริหาร (2532 อ้างใน มณฑา วิญญูโสภิต . 2547) ที่ว่า การบริหารที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการตัดสินใจที่ถูกต้อง หรือถูกตามหลักตรรกวิทยา การตัดสินใจจะสมเหตุสมผลเมื่อได้เลือกทางปฏิบัติที่ดีและเหมาะสมที่สุด การตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติจำเป็นต้องอาศัยข้อเท็จจริง และค่านิยม อาจจะมีอยู่อย่างสมบูรณ์เป็นที่น่าเชื่อถือได้ในขณะตัดสินใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารเป็นผู้ที่ต้องทำงานในหน่วยงานที่ใหญ่ ในการตัดสินใจจึงต้องอาศัยการพิจารณาที่ละเอียดคม และคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญ สอดคล้องกับ สมคิด บางโม (2539 : 164) ที่กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นการตัดสินใจที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลายสิ่งหลายอย่างเพื่อความสำเร็จตรงตามที่ตั้งเป้าหมายไว้และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กรนั้น ซึ่งการตัดสินใจควรคำนึงถึงส่วนรวมเป็นหลัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรันดร หมั่นสุข (2543 : 173) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมภาวะผู้นำที่เป็นจริงและที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นจริง ด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ส่วนภาวะผู้นำที่ต่ำสุดคือ ตัดสินใจด้วยความละมุนละม่อมแต่แฝงไว้ด้วยความเด็ดขาด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ถึงแม้ว่าผู้บริหารจะมีบทบาทต่าง ๆ มากมาย และมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ก็ตาม แต่ผู้บริหารทุกคนจะต้องมีหน้าที่หลักคือ การตัดสินใจ เพราะฉะนั้น การตัดสินใจที่ดีจะนำไปสู่พฤติกรรมของหน่วยงาน ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องเรียนรู้วิธี และกลยุทธ์ในการตัดสินใจให้เข้าใจอย่างแจ่มชัด ตัดสินใจด้วยความเด็ดขาดแล้วนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ในการที่จะเลือก และตัดสินใจในแต่ละสถานการณ์นั้น ผู้บริหารก็จะสามารถบริหารงานได้ดีขึ้น

6. ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีภาวะผู้นำด้านคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านคุณธรรม แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียน มีคุณธรรมเหมาะสมกับการเป็นผู้นำ และ

ได้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ มาตรฐานตำแหน่ง มีความรับผิดชอบหน้าที่ ปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของศาสนา เพื่อเสริมสร้างความสำเร็จในหน้าที่การบริหาร เพื่อการครองตน ครองคน และครองงาน มีความสุขุมเยือกเย็น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี แก้ปัญหาด้วยเหตุผล สามารถบริหารความขัดแย้งได้ มีความเป็นผู้นำ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา กอปรกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม มีการอบรม พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรในสังกัดจึงส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนมีคุณธรรมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรันดร หมั่นสุข (2543 : 173) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมภาวะผู้นำที่เป็นจริงและที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นจริง ด้านคุณธรรมอยู่ในระดับมาก

7. ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีการปลูกฝัง และมีการพัฒนาบุคลิกภาพอยู่เสมอ ดังนั้นจึงควรได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นเป็นอย่างมาก เพราะบุคลิกภาพเป็นสื่อที่ทำให้เรารู้จักคนใดคนหนึ่ง มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตมนุษย์ในสังคม ทั้งในด้านส่วนตัวและอาชีพ บุคลิกภาพที่ดีเป็นที่ชื่นชอบของคนโดยทั่วไป ทำให้สามารถสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ อย่างราบรื่น ส่งผลให้ประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ของชีวิต ตามไปด้วย ความร่วมมือที่จะได้รับจากบุคคลอื่นก็มีมาก และเมื่อบุคคลมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลที่แวดล้อม ได้รับความเชื่อถือจากบุคคลเหล่านั้นก็ย่อมจะทำให้บุคคลนั้นเกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง เป็นสิ่งเสริมสร้างบุคลิกภาพของบุคคลอีกนัยหนึ่ง และพัฒนาบุคลิกภาพให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ คนที่มีบุคลิกภาพดีจะประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานอาชีพไปด้วย เพราะมีความมั่นใจ และมีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความก้าวหน้าในการงานอาชีพจึงเกิดขึ้นตามไปด้วย ซึ่งการพัฒนาบุคลิกภาพให้ดีขึ้นควรรู้จักโอภาปราศรัย และทักทายผู้ที่อยู่ก่อน รู้จักถ้อยตามความคิดเห็นของผู้อื่นบ้าง สนับสนุนในสิ่งที่ดีงามของผู้อื่น (ฉันทนิช อัสวนนท์. ม.ป.ป. : 100)

8. ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่ขนาดโรงเรียนต่างกันมีภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการวิพากษ์และด้านการตัดสินใจแตกต่างกัน ส่วนด้านคุณธรรม ไม่แตกต่างกัน แสดงว่าขนาดโรงเรียนจะส่งผลต่อภาวะผู้นำ ด้านบุคลิกภาพ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการวิพากษ์ และด้านการตัดสินใจ โดยผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพสูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ และผู้บริหาร

โรงเรียนขนาดเล็กมีภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์ ด้านการวิพากษ์ และด้านการตัดสินใจ สูงกว่าผู้บริหารโรงเรียน ขนาดกลาง ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีบุคลากรน้อย ผู้บริหารจึงมีโอกาสแสดงบทบาทภาวะผู้นำ และมีโอกาสใกล้ชิดกับผู้ได้บังคับบัญชามากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง และผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ อีกทั้งผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่จะเป็นผู้บริหารที่มีอายุราชการน้อย หรือเข้าสู่ตำแหน่งใหม่ยังมีความกระตือรือร้นในการทำงาน และจากการบริหารงานของผู้บริหารพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาอยู่ในระดับมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการวิพากษ์ และด้านการตัดสินใจของผู้บริหาร (วรรณิ พงษ์พัฒน์พล. 2542 ; อ้างใน มณฑา วิญญูโสภิต. 2547) ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนมากจะเป็นผู้บริหารที่มีอายุราชการมากขึ้น หรืออยู่ในตำแหน่งนานจึงอาจทำให้ปริมาณการทำงานน้อยลง อีกทั้งผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีบุคลากรมาก และมีรองผู้อำนวยการฝ่ายต่าง ๆ เป็นผู้ปฏิบัติงานแทนจึงอาจทำให้มีโอกาสแสดงบทบาทในการเป็นผู้นำน้อยกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดองค์กรจะมีผลต่อการบริหารงานกล่าวคือ องค์กรขนาดใหญ่มีจำนวนบุคลากรมาก มีปริมาณงานมาก อุปสรรคในการบริหารงานก็ย่อมมาก (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2525 ; อ้างใน ทับทิม ศรีผา. 2539) จึงทำให้ภาวะผู้นำน้อยกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทางการบริหารสถานศึกษา

1.1 ผู้บริหารควรพัฒนาภาวะผู้นำทั้ง 5 ด้านให้มากยิ่งขึ้น เพื่อส่งผลให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้พัฒนาตนเอง และได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ และภาวะผู้นำของผู้บริหาร อันจะส่งผลต่อการบริหารงานจัดการศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะทางการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำที่พึงประสงค์

2.2 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนโดยการใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการบริหารจัดการโรงเรียนต่อไปและควรมีการวิจัยและพัฒนาเพื่อปรับปรุงภาวะผู้นำให้ดียิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY